

e buurt sport- en cultuurcoach bewijzen hun waarde

Sport en cultuur mogelijk maken voor iedereen; sport- en cultuuraanbieders duurzaam sterker maken. Dat zijn de doelstellingen die de cultuur- en buurtsportcoach waar moeten maken. De verenigingen zijn positief. "Hij kijkt verder dan alleen de vereniging en legt verbindingen die de vereniging werkelijk verder helpen." Vier verenigingen – Pasveerkorpsen uit Leeuwarden, SPIN uit Utrecht, Roef! uit Moergestel en de Jouster Fanfare uit Joure – spreken zich uit over het functioneren van de vaak onontbeerlijke cultuur- en sportcoach. "We hebben nu iemand die zich echt voor ons inspant." MARK VAN DER HEIJDEN

“Als je niet openstaat voor leden uit andere groeperingen, schilder je op den duur in een steeds kleiner hoekje”

– Bas Hut

Groter en beter. Zo kunnen de veranderingen in de ‘Brede Regeling Combinatiefuncties’ die de Brede Impuls Combinatiefuncties vervangt, worden samengevat. Per 1 januari 2019 kreeg de regeling een andere, bredere focus (niet alleen meer onderwijs) en wordt er ook meer geld voor beschikbaar gesteld. Zo kan het aantal cultuur- en buurtsportcoaches worden uitgebreid en kunnen de bestaande en nieuwe functionarissen breder worden ingezet.

Bij een nieuwe start horen ook nieuwe doelstellingen. De regeling wil het voor iedereen mogelijk maken een leven lang te sporten en te bewegen en deel te nemen aan cultuur. Zeker mensen die in armoede leven of voor wie door andere beperkingen (leeftijd, fysieke gezondheid, sociale achtergrond, et cetera) sport of cultuur minder voor de hand liggend is, moeten worden bereikt.

Nieuwe doelstellingen

Ook de verenigingen moeten profiteren. Deze moeten sterker worden door onder meer een breder bestuur, meer vrijwilligers en vraaggericht handelen. Meer en betere lokale verbindingen met het bedrijfsleven en organisaties als zorg, onderwijs en kinderopvang, doen de rest. Dat zal de diversiteit in de verenigingen en het bestuur ervan ook ten goede komen.

De verenigingen onderschrijven het belang van de nieuwe doelstellingen. Daar is allereerst een praktisch argument voor. “Als je niet openstaat voor leden uit andere groeperingen, schilder je op den duur in een steeds kleiner hoekje”, zegt Bas Hut, voorzitter van Pasveerkorpsen Leeuwarden. “Wij stellen ons dus open voor alle lagen in de maatschappij. Als je enkel een jongenskorps bent, kom je in de problemen als er niet genoeg jongens meer zijn om een korps te vullen.”

Bovendien: jong geleerd is oud gedaan. Voor verenigingen als de Joster Fanfare uit Joure is dat van levensbelang. “De fanfare is een hobby voor iedereen die kan spelen”, zegt voorzitter Sandra Meesters. “Maar je kunt er het best jong mee beginnen. Je moet het spelen en de bewegingen erin slijten. Die snelheid krijg je niet als je pas met je dertigste gaat blazen.”

Afspiegeling

Diversiteit in bestuur en kader maakt de vereniging zelf ook sterker. “Verschillende groepen met verschillende achtergronden brengen

verschillende kwaliteiten, opvattingen en ideeën met zich mee”, zegt Ruud Hekker, lid van de technische commissie honkbal bij omnisportvereniging Roef! in Moergestel. “Als er alleen maar wordt gepraat en gedacht vanuit het perspectief van de oudere, blanke bestuurder, wordt niet iedereen bediend. Het ledenbestand bestaat immers ook uit verschillende groepen.”

En dan is er ook nog de maatschappelijke verantwoordelijkheid voor verenigingen. Hut ziet diversiteit als een opdracht voor Pasveer. “Het is belangrijk te laten zien dat je als vereniging maatschappelijk bezig bent. Als je een afspiegeling wilt zijn, móet je je voor iedereen open stellen. De maatschappij van nu is breder dan ooit. Dat geven we onze leden ook mee: bij ons is iedereen welkom en heeft iedereen een plaats. De acceptatie is groot, ik vind het bijna raar daar nog over te moeten praten.”

Jeugdfonds Sport & Cultuur

De wil om diversiteit toe te laten, is er dus zeker bij verenigingen. Sommige verenigingen, zoals bijvoorbeeld boardsportsvereniging voor studenten SPIN uit Utrecht, hebben diversiteit in hun eigen regelgeving vastgelegd: studenten moeten loten om lid te kunnen worden. “SPIN is een inclusieve vereniging. Utrecht is een vrouwenstad, maar we nemen elk jaar precies de helft mannen en de helft vrouwen aan. Ook het bestuur bestaat uit drie mannen en drie vrouwen”, zegt Miriam Bakker, verantwoordelijk voor de communicatie bij SPIN.

De vereniging is daarmee een mooie afspiegeling van de diversiteit binnen studenten. “Leden zijn van verschillende leeftijden, volgen verschillende studies. Er zijn studenten uit het eerste jaar van hun bachelor en studenten die bezig zijn met hun master. Elk jaar melden zich ook internationale studenten aan. Het ledenbestand is heel divers. We besteden er verder geen aandacht aan, juist omdat diversiteit zo normaal is.”

De luxe dat aspirant-leden moeten loten om lid te kunnen worden, hebben de meeste verenigingen niet. Zelfs de kosten van een lidmaatschap kunnen al een drempel zijn. “We vinden het belangrijk dat iedereen lid bij ons kan worden – het jongetje of meisje uit een gezin dat leeft van een minimum net zo goed als het zootje van de dokter” zegt Hut van Pasveerkorpsen. “Daarom werken we samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Een aantal kinderen is via het fonds lid geworden van Pasveer.”

Diversiteit

Pasveerkorpsen timmert danig aan de weg en laat overal in Nederland van zich horen. Het korps speelde in 1995 bij de opening van de (toen nog) Amsterdam ArenA, stond op het podium bij de concerten van Guus Meeuwis in het PSV-stadion en werkte afgelopen augustus nog mee aan het RTL4-programma *Chantals Pyjama Party*.

FOTO: FLICKR CC/M.L. DUONG

De Jouster Fanfare is vooral geworteld in Joure zelf en heeft via de dirigent goed contact met de scholen in de Friese gemeente. Meesters: "Onze dirigent geeft op de basisscholen buiten schooltijd les aan enkele groepjes kinderen om ze in aanraking te brengen met blaasinstrumenten. Er zijn steeds meer mogelijkheden voor kinderen, zowel op sport- als op cultuurgebied. Voor ze daaruit een keuze maken, moeten ze in ieder geval leren dat de fanfare er is."

Die samenwerking met de scholen is lang geleden ontstaan, maar staat nu onder druk. "Eerst kregen groepjes kinderen zelfs onder schooltijd les. Nu willen scholen ook andere dingen laten zien en maken ze andere keuzes. Bovendien stopt onze dirigent binnenkort. Hopelijk krijgt de nieuwe dirigent de kans om op dezelfde voet door te gaan."

Ook het vinden van bestuursleden met verschillende achtergronden is lastig. Nog moeilijker eigenlijk. Roef! heeft in het bestuur van alle commissies een vrouw, maar dat is eerder per ongeluk dan dat daar bewust naar is gezocht. "We zijn al blij als we iemand vinden die enigszins in het profiel past", zegt Hekker. "Mochten we de luxe hebben dat we een keuze kunnen maken, dan kiezen we beslist voor diversiteit."

Als de Brabantse vereniging weer trainers en coaches voor de basisschooljeugd nodig heeft, kijkt ze eerst naar de eigen leden van achttien tot twintig jaar. "Dat bevordert de diversiteit én die groep heeft vaak ook wat meer tijd", aldus Hekker. "Ook kijken de jongeren iets meer tegen ze op. Dat hun trainer op zondag in het eerste team speelt, bevordert het enthousiasme van het kind."

Vers bloed

Alleen SPIN heeft geen problemen het kader aan te vullen. Dat komt deels doordat de vereniging geen teams of trainers heeft. Activiteiten

vinden plaats op eigen initiatief of op voorstel van de commissie binnen elk van de vijf boardsporten. Dat een bestuursfunctie nuttig is voor het cv van de studenten, helpt bij het vinden van vrijwilligers. Maar het zit hem ook in de invulling van het bestuur. Elk jaar worden nieuwe leden voor het bestuur en de verschillende commissies gekozen. "Dat zorgt telkens voor vers bloed en voor nieuw elan en een frisse kijk. Gemotiveerde mensen komen altijd met nieuwe ideeën. En het is niet zo dat als het bestuur wordt overgedragen, al het oude wordt weggegooid", zegt Bakker. "SPIN is een hechte vereniging. Hier ontstaan vriendschappen. Men vindt het leuk om SPIN levend te houden."

Aanjager

Alle verenigingen – nou ja, SPIN redt het dus zelf wel – zijn blij met de steun van een buurtsportcoach – die ze in Friesland 'aanjager' noe-

“Als er alleen maar wordt gepraat en gedacht vanuit het perspectief van de oudere, blanke bestuurder, wordt niet iedereen bediend”

– Ruud Hekker

men, een rol die vergelijkbaar is met die van de cultuurcoach. Ze helpen de verenigingen vooral met het bereiken van kinderen, het vinden van subsidies en bij het verbreden van het zakelijk netwerk.

“Sociale diversiteit is belangrijk, en paradoxaal genoeg juist ook niet belangrijk als het gaat om de toekomstbestendigheid van sportverenigingen”

– Agnes Elling

“Elke keer dat we aanspraak kunnen maken op de buurtsportcoach helpt dat”, zegt Hekker van Roefl. “Hij brengt de club bijvoorbeeld in contact met de scholen. Vaak pakt hij daar gymlessen op en gaat hij met de leerlingen honkballen op het clubterrein. Ook zijn er sportkennismakingsdagen waarin alle sportverenigingen in Moergestel en buurdorp Oisterwijk hun sport mogen komen showen. De buurtsportcoach is op zo’n dag de verbinder en laat iedereen kennismaken met de verenigingen. Vooral bij jonge kinderen werkt dat heel erg goed.”

De buurtsportcoach is voor Hekker daarnaast een goede sparringpartner. “Hij weet vaak wat binnen de gemeente speelt, wat andere verenigingen doen en waarop we kunnen aansluiten. Dankzij hem zitten we nu bijvoorbeeld in een verenigingsondersteuningstraject met Rabobank en NOC*NSF”

In Friesland helpt de aanjager (die op de loonlijst staat van de Organisatie van Muziekverenigingen in Fryslân) de muziekverenigingen door middel van project ‘Van krimp naar groei’. “We hebben nu iemand die zich echt voor ons inspannt”, vertelt Hut. “Hij weet waar de pijnpunten liggen, zoekt nieuwe contacten bij het bedrijfsleven en kan workshops organiseren.”

Pepernoten verkopen

Pasveer kon dankzij de inspanningen van de aanjager in september jl. op tournee door Duitsland. “Dankzij de aanjager hebben we daar subsidie voor kunnen krijgen”, zegt Bas Hut. “Bij het aanvragen daarvan komt veel kijken, je moet de regeltjes weten. Onze vereniging bestaat uit vrijwilligers, het feit dat we iemand hebben die met ons meekijkt, hielp enorm. Het was de eerste keer dat we voor een project subsidie hebben aangevraagd.”

“Toen de aanjager begin dit jaar werd aangesteld heb ik direct contact met hem gezocht”, zegt Sandra Meesters van de Jouster Fanfare. “De Fanfare krijgt geen subsidie meer en moet dus zelf het hoofd boven water zien te houden. Met hulp van de aanjager zijn we een partnership met een bedrijf aangegaan om te kijken of er een win-winsituatie kan ontstaan.”

Dankzij de aanjager kijkt de fanfare nu ook heel anders naar haar inkomsten. “Om aan geld te komen, bedachten we vroeger altijd acties als pepernoten verkopen en zo. Nu willen we geld verdienen met muziek maken. Zo geven we op de kerstmarkt een concert, maar vragen daarvoor wel geld van de winkeliersvereniging. Dat idee komt van de

aanjager en hij weet vervolgens ook hoe je contact met lokale bedrijven zoekt en een goede band opbouwt.”

Speeddate

De kwaliteiten van een cultuur- of buurtsportcoach sluiten goed aan op de wensen van verenigingen. “Hij veroordeelt niet, maar denkt met je mee”, stelt Meesters. “Hij is creatief en heeft mooie ideeën. En, heel belangrijk, hij heeft een netwerk en weet hoe je dat netwerk moet bewerken.”

“Contacten”, is het eerste woord dat Bas Hut te binnen schiet om de rol van aanjager te duiden. Hij vertelt dat de aanjager eens een speeddate organiseerde waarbij hij namens Pasveer op één avond met een aantal fondsen kon praten. “Hij slaagt er ook heel goed in om je net een tikkelkje anders te laten denken.”

Voor Ruud Hekker van Roef! is de buurtsportcoach de spin in het web geworden van zijn vereniging. “Hij kijkt verder dan alleen de sporttak en legt verbindingen die de vereniging werkelijk verder helpen. Daarnaast is hij belangrijk als procesbegeleider, als coach die anderen bij de les houdt.” Ook voor Hut persoonlijk is de buurtsportcoach onmisbaar geworden. “Hij is professioneel bezig met sportontwikkeling en weet als de beste wat de landelijke en gemeentelijke beleidsontwikkelingen zijn op dat vlak en hoe we daar als vereniging op in kunnen spelen.” ■

Diversiteit als opdracht

Sociale diversiteit in het bestuur en overige kaderfuncties (trainers, arbitrage, managers, et cetera) is nog geen vanzelfsprekendheid bij sportbonden en -verenigingen. Slechts de helft van de bonden en maar één op de vijf verenigingen zegt hierop beleid te voeren. De dagelijkse praktijk blijft daar nog verder bij achter.

Kort gezegd bestaan bestuur en overig kader bij bonden en verenigingen voor een groot deel nog uit oudere mannen van Nederlandse afkomst – vaak een groter deel dan je op basis van het ledenbestand (laat staan van de samenleving in zijn geheel) mag verwachten. Dat blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut.

Scheve verhoudingen

Zo sporten vrouwen ongeveer evenveel als mannen, maar is slechts grofweg een derde van de leden van bij NOC*NSF aangesloten bonden vrouw. Het aandeel vrouwen in kaderfuncties is nog lager, zeker bij de bonden. Nog niet twee op de tien leden van bondsbesturen is vrouw, bij verenigingen is dat net geen drie op de tien. Trainers? Elf procent van de bondstrainers is vrouw, tegen 26 procent van de clubtrainers.

Ook zijn bestuursleden bij verenigingen relatief oud. Twee op de drie clubbestuurders heeft Abraham al gezien, bijna de helft daarvan is zelfs al ouder dan 65 jaar – en de vergrijzing binnen het bestuur neemt al jaren toe. De verhoudingen bij bonden zijn grofweg hetzelfde.

En wie kijkt naar migratieachtergrond ziet dat de verhoudingen daar nog schever zijn. Twee op de drie sportverenigingen hebben leden met een achtergrond buiten Nederland (bij voetbalverenigingen zelfs 98%), maar negen van de tien verenigingsbesturen bestaan volledig uit leden met een Nederlandse achtergrond.

“Sociale diversiteit is belangrijk, en paradoxaal genoeg juist ook niet belangrijk als het gaat om de toekomstbestendigheid van sportverenigingen”, zegt Agnes Elling, een van de onderzoekers van het Mulier Instituut die het rapport schreven. “Veel verenigingen bestaan juist bij de gratie van hun sociale homogeniteit, waardoor de sociale binding, het ons-kent-onskarakter en daarmee ook de betrokkenheid van leden en vrijwilligers, groot is.” Ook deze clubs hebben maatschappelijke betekenis.

Morele verantwoordelijkheid

Maar dat is maar één kant van het verhaal. “Een belangrijke vraag is: Voor wie heb je die maatschappelijke betekenis? Een positieve, inclusieve waarde voor de ene groep kan gepaard gaan met – al dan niet bedoelde – uitsluiting van andere sociale groepen. Voor sportverenigingen in het algemeen en voor grote clubs in het bijzonder is het belangrijk te reflecteren op de vraag of de georganiseerde sport wel voor iedereen maatschappelijke betekenis heeft. Zeker van verenigingen die gesubsidieerd worden, mag verwacht worden

dat ze hun vereniging en accommodatie actief openstellen voor verschillende sociale groepen en eventueel ook nieuwe of aangepaste activiteiten aanbieden.”

Het is volgens Elling niet eenduidig aangevoeld dat een meer diverse vereniging beter presteert, maar dat is ook niet de reden om te werken aan sociale diversiteit. “Ik zie het als een morele verantwoordelijkheid om gelijke kansen en mogelijkheden voor iedereen na te streven. Ook zouden grote sportorganisaties een afspiegeling moeten zijn van de bevolking. Bonden helemaal, zij vertegenwoordigen meer dan alleen de leden. Ook als vooral jongens lid zijn van een vereniging, moeten er vrouwen in het bestuur zitten. Zij maken immers deel uit van de omgeving van jongeren.”

Ze voegt eraan toe dat verenigingen wel moeten willen en kunnen en bij het divers worden ondersteuning moeten kunnen krijgen, bijvoorbeeld van buurtsportcoaches met specifieke expertise en competenties. Verder zijn er geen excuses meer. “Het is gek dat in het voetbal alle clubs etnisch divers zijn qua spelers, maar dat dit in het kader veel minder het geval is. Laat staan op het hoogste bestuursniveau, zoals bij de KNVB. De druk om daar serieus werk van te maken wordt met de dag groter.”